

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. **X 7**

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Nord-Rana

Emne: Skav

Bygdelag: Alteren kreds med
Langvassgrenda

Oppskr. av: Anders Forsmo,

Gard:

(adresse): Granmo, Båsmo.

G.nr.

Br.nr.

- A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Flere gamle menn og kvinner
70-85 år gamle
- B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- Sp. 1. Om alt slags for uten om høi, halm og endel lauv som var regnet for ordinert for har en nyttet samnavnet: "Drott".
- Sp. 2. Går inn under navnet: "drott".
- Sp. 3. Skav notid. Skov (fortid). Skal skave (framtid).
- Sp. 4. Skav har så langt tilbake som folk kan huske, eller har hørt fortalt vært nyttet til dyrefor i bygdene her. Det har alltid vært kalt: "skav".
Skav har neppe vært reknet som regulert for, men helst som atåtfor til hjelp og dryging av det andre foret når det led utpå våren og det viste seg å minke mer enn beregnet med det andre foret.
- Sp. 5. De treslag som her har vært nyttet til skavved er først og fremst: rogn, dernest kommer bjerk, selje og asp. Det er ikke kjendt at en har nyttet bartre til skavved. En har regnet rogn for å være best.
- Sp. 6. Det er ikke kjendt at ordet skav eller skjevla har vært nyttet om noe serlig treslag.
- Sp. 7. Noe slags rim i forbindelse med skav eller skaving er ikke kjendt.
- Sp. 8. Det var hele buskapen, ku, sau og geit som fekk skav. Det har til dels også forekommet at hesten har fått skav, og/eller "skav-låg". Ellers var det vanlig at en nyttet bar av gran som attåtfor til hest.
Dyrene kunne enten få skavet for seg, blannet sammen med høiet eller en gav dem det i den laugen det var kokt i og hvori en da hadde noe mel eller annet raske- eller attåtfor. Skav av older har det så vit vites ikke vært forsøkt med.
- Sp. 9. Hvis kyrene hadde vært knapt foret før en begynte med skav og en da sammen med dette og laugen blandet noe mel, fiskeavfald eller avfald fra husholdningen reknet en med at en fikk mer melk, ellers ikke. En mente ellers at når kyrene fikk skav så ble det mere og tykkere ryme med rødere farge og gulere smør. Det er ikke kjendt at visse treslag har gitt beisk smak på melka.

9472

Enkelte mente at skav av rogn og asp gav bedre melk enn rogn, som ved overduv bleit. Kanne gi nok melk

** Skal være "bjerk",
Hr. brev fra A.F.
Svar på brev fra
meg 29/5 1954.
A.R.*

- Sp. 10. Når det led utpå våren og det ble mer eller mindre bunø var det vanlig å dra ens erend til skogs etter skavved, ellers skov en bare den veden en ellers skulle ha til huset. Det har vært lite nyttet å skave hesjeveden og skavet ble da nyttet.
- Sp. 11. Det er ikke kjendt at en har hatt noe serlig navn på det å dra til skogs og hente skavved.
- Sp. 12. Veden som en hentet hjem ble kalt: "skavve".
- Sp. 13. Gjerningsordet "marka" er ukjendt her.
- Sp. 14. En dro aldrig enserend til skogs for å hente skavved før ut på vårparten og det andre foret holdt på å slippe opp, før på vinteren sov en bare den veden en ellers brukte. Noen slags seremonier eller skikker og truer i forbindelse med henting av skavveden er ikke kjendt.
- Sp. 15. Til vanlig holdt en til med skavinga i stua, men når det led såpass ut på våren at det ble bar mark kunne en holde til ute på tunet, eller hvis en skulle ha meget skav kunne det hende at en sat i skogen, under en heller eller lignende og skov.
- Sp. 16. Det har for det meste vært nyttet almindelige tollekniver til skaving, enkelte har også nyttet en "skavhovel" som vedstående tegning, der var bare håndtak i den ene enden på denne, og jeg har ikke fått rede på om redskapet kunne nyttes til annet arbeide.
-
- Sp. 17. Skavveden ble som regel opphuggen i vanlig størrelse til bruk i huset. Når en skov denne veden sat en på en vanlig stol og la veden på kneet mens en fjernet borken. Skov en lange stokker, og dette ble da gjort med -hovel reiste en stokken på skrå opp mot en vegg, og dette kunne da enten være inne i stuen eller ute.
- Sp. 18. Ordet "skavhæl" og det som ellers er nevnt under sp. 18 er ukjendt her.
- Sp. 19. Se nr. 17.
- Sp. 20. Den avskavde veden kaller en: "skjævel".
- Sp. 21. Alt som ble skavd av veden enten det var stort eller smått ble kalt: "skav".
- Sp. 22. En skov både tynne kjepper og tykkere stokker, men disse siste ble da som regel kløvd opp som vanlig ved.
- Sp. 23. Det heter: "skjævel" både i flertall og entall. En har samme navnet både tynne kvister og tykke legger.
- Sp. 24. En skulle holde kniven slik under skavingen at borken mest mulig ble kløvd på skrå slik at skavet ble så tynt som mulig, da likte dyrene det best. En fjernet ellers hele borken inntil veden, men noe ved måtte ikke følge med. Det kunne nok forekomme at enkelte var flinkere til å skave enn andre slik at dyrene likte deres skav bedre enn andres.
- Sp. 25. Etter at veden var skavd ble den lagt til tørk i lengere tid og den ble da som regel nyttet til bakste-ved, serlig til storbakst jul, påske o.a.t.

Nå forekommer det aldrig at folk nytter skav til for, og en kan vel si at det jamt over ble slut for omkring 25-30 år siden.

Jeg er kanskje ikke så snar til å sende inn svar på spørresjemaerne som ønskelig kunne være, det kommer imidlertid av at jeg har en rekke kontakter som jeg for hver gang må snakke med. Det er nemlig sjelden for ikke å si aldrig at en enkelt vet å svare på alt det jeg spør om. Det kan også forekomme at enkelte i visse ting kan huske feil og gi gal opplysning, og da er det å gjøre å ha andre kilder å kontrollere med.